

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی

دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه علوم اجتماعی
پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: مردم شناسی

عنوان:
بررسی شناختی حوزه زرنده با محوریت معدن (توسعه یا تهدید)

استاد راهنما:
دکتر فریبا میراسکندری

استاد مشاور:
دکتر عسگری نوری

پژوهشگر:
معصومه امیری خان مکانی

تابستان ۱۳۹۱

تقدیم به:

همه معدنچیان پاک دل که با تلاش بی وقفه و شبانه روزی و با وجود دستمزدهای پایین و نبود امکانات هیچگاه دست از تلاش خود بر نمی‌دارند. خدا قوت .....

سپاس و قدرداني:

بر خود واجب مي دانم به مصداق روايت "من علمني حرفا فقد صيرني عبدا" از زحمات اساتيد بزرگوار و ارجمند سرکار خانم دکتر فريبا ميراسکندري به عنوان استاد راهنما و جناب آقاي دکتر عسگري نوري به عنوان استاد مشاور و جناب آقاي دکتر محمد همایون سپهر به عنوان داور، تشکر و قدرداني نمايم. اين توفيق ميسر نبود مگر با راهنمايها و توصيه هاي ارزشمند اين بزرگواران.

همچنين از محبت همه عزيزاني که ذکر نام آنها از حوصله اين تحقيق خارج مي باشد و در مراحل مختلف تحقيق به هر نحو به بنده کمک نموده اند تشکر مي نمايم.

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب معصومه امیری خان مکانی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۶۰۸۰۷۰۳۷۰۰ در رشته علوم اجتماعی گرایش مردم شناسی که در تاریخ ۹۱/۶/۲۰ از پایان نامه خود تحت عنوان: بررسی مردم شناختی حوزه زرنند با محوریت معدن (توسعه یا تهدید) کسب نمره ۱۸ و با درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

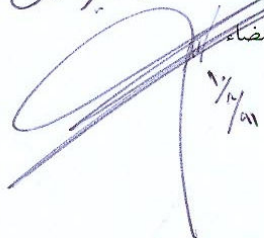
۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: معصومه امیری خان مکانی

تاریخ و امضاء

۱۳/۶/۸۱

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۱/۶/۲۰

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم معصومه امیری خان مکانی از پایان

نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۸ به حروف هجده و با درجه عالی

مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

چکیده

مقدمه

فصل اول: کلیات پژوهش

۲	۱ - ۱) بیان مساله
۳	۲-۱) اهداف تحقیق
۳	۱-۲-۱) اهداف جزئی تحقیق
۳	۳-۱) ضرورت و اهمیت تحقیق
۴	۴ - ۱) سوالات تحقیق
۴	۵-۱) روش تحقیق
۵	۶-۱) ابزار تحقیق
۵	۷ - ۱) مکان و زمان تحقیق
۶	۸ - ۱) پیشینه تحقیق

فصل دوم : ادبیات پژوهش

۱۱	۲ - ۱) مبانی نظری: تعریف مفاهیم
۱۱	۲-۱-۱) معدن
۱۲	۲-۱-۲) زغال سنگ
۱۳	۲-۱-۳) توسعه
۱۵	۲-۲) معرفی شهرستان زرنند
۱۵	۲-۳) حدود و وسعت زرنند
۱۶	۲-۴) کوه ها و ناهمواریها
۱۶	۲-۵) پوشش گیاهی
۱۸	۲-۶) آب و هوا
۱۸	۲-۷) کشاورزی و دامداری
۱۹	۲-۸) سوغات زرنند
۱۹	۲-۹) قومیت و نژاد
۲۰	۲-۱۰) زبان و گویش ها
۲۰	۲-۱۱) آداب و رسوم
۲۱	۲-۱۲) معادن
۲۴	۲-۱۳) جمعیت و طبقات مردم
۲۴	۲-۱۴) تاریخ سیاسی-اجتماعی و فرهنگی زرنند

- ۲۵ ..... (۱۵-۲) اوضاع اجتماعي و فرهنگي زرنند در دوران معاصر
- ۲۶ ..... (۱۶-۲) اصطلاحات محلي
- ۲۸ ..... (۱۷-۲) ضرب المثلهاي رایج

فصل سوم: روش تحقیق

- ۳۰ ..... (۱-۳) مباني و چارچوب نظري تحقیق
- ۳۲ ..... (۱-۱-۳) نظريه کارکردگرایي
- ۳۳ ..... (۲-۱-۳) کارکردگرایي ساختاري
- ۳۵ ..... (۲-۳) روش تحقیق
- ۳۶ ..... (۳-۳) نظريه زمینه ای
- ۳۶ ..... (۴-۳) جامعه و حجم نمونه

فصل چهارم: یافته های پژوهش

- ۳۹ ..... (۱-۴) مقدمه
- ۴۲ ..... (۱-۱-۴) صنعت معدنکاري
- ۴۲ ..... (۲-۱-۴) معدن و معدنکاري در ايران
- ۴۳ ..... (۳-۱-۴) پيشينه معدنکاري
- ۴۵ ..... (۴-۱-۴) تحليلي بر قانون معادن
- ۴۶ ..... (۵-۱-۴) روند معدنکاري بعد از پيروزي انقلاب اسلامي
- ۴۸ ..... (۶-۱-۴) داده هاي معدن
- ۵۰ ..... (۷-۱-۴) نحوه استخراج زغال سنگ
- ۵۲ ..... (۸-۱-۴) برنامه هاي ايمني و بهداشتي معادن
- ۵۲ ..... (۹-۱-۴) قوانين ايمني در معادن
- ۵۳ ..... (۱۰-۱-۴) عوامل تهديد کننده بر سلامتي معدنچيان
- ۵۵ ..... (۱۱-۱-۴) ويژگيهاي محيط کار مناسب
- ۵۸ ..... (۱۲-۱-۴) اهميت و نقش بهره وري
- ۶۱ ..... (۱۳-۱-۴) سخت ترين شغل جهان
- ۶۲ ..... (۱۴-۱-۴) خطرات در معادن زغال سنگ
- ۶۳ ..... (۱۵-۱-۴) فراواني منابع معدني مزيت يا تهديد
- ۶۴ ..... (۱۶-۱-۴) يستن معدن و دلایل آن
- ۶۶ ..... (۱۷-۱-۴) تاريخچه کشف ذغال سنگ در زرنند
- ۶۷ ..... (۱۸-۱-۴) معادن زغال سنگ کرمان
- ۶۷ ..... (۱۹-۱-۴) معدن زغال سنگ پابدانا
- ۶۹ ..... (۱-۲-۴) تحليل و بررسي مردم شناختي معدن و معدنچيان

فصل پنجم: نتیجه گیری

۹۳	..... نتیجه گیری (۱-۵)
۹۴	..... محدودیت ها و مشکلات (۲-۵)
۹۵	..... منابع و مآخذ
۹۸	..... پیوست ها

چکیده :

شهرستان زرند یا همان زراوند کویر در گذر ایام رد پای مردمی را نشان می دهد که در بستری از سختی ها و مضایق طبیعی ، با تلاش و همتی وصف ناشدنی صخره دشواریها را به صخره گرفتند و با گام های راسخ و استوار بر فرق مشکلات پای نهادند. آنگاه که به سراغ کشاورزی و دامداری رفتند و اگر با خست آسمان کویر و خشکسالی مواجه شدند، راه صنعت را در پیش گرفتند.

در سالهای اخیر بدلیل فعالیت غالب معدن وضعیت گرایشها بیشتر به این سمت بوده و زمینه رونق اقتصاد کشور بخصوص در گردش چرخهای صنعت مادر یعنی ذوب آهن را فراهم ساخته و سیه رویی کارگران معادن زغال سنگ آن رو سپیدی اقتصاد ایران اسلامی را موجب گردیده است.

این پایان نامه جهت بررسی مردم شناختی حوزه زرند با محوریت معدن (توسعه یا تهدید) تدوین گردیده است. محقق در ابتدا به معرفی شهرستان زرند، عقاید، آداب و رسوم و... پرداخته و سپس با توجه به اینکه معادن زغال سنگ این شهرستان از اهمیت ویژه ای برخوردار است به حوزه معدنی زغال سنگ پابدانا وارد شده است.

در این معادن وضعیت اشتغال ساکنان منطقه پابدانا در معدن و تاثیر معدن بر سلامت روان ، رفاه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آنان بررسی شده است. و از دیدگاه مردم شناختی به تحلیل و کارکرد هر یک از جنبه های فوق پرداخته است.

این تحقیق بصورت مطالعات کتابخانه ای و اسنادی، مشاهده مستقیم و جمع آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه انجام شده است.

کلید واژه ها: معدن- معدنکاری - زغال سنگ – توسعه- پابدانا

مقدمه :

وضعیت اشتغال یکی از مسائل مهم انسان ها می باشد و زندگی روستائیان بیشتر بر اساس کشاورزی و دامپروری استوار می باشد. ایرانیان در همه قرون و اعصار به کشت و کار گرایش داشته اند. مردم کارهای کشاورزی را دوست دارند از این رو که با طبع استقلال طلب شان، پرکاری و جنب و جوششان و با آداب و عادات روستایی شان سازگار است. (ژولین دو، ۱۳۷۸: ۱۳۲)

آقای ژولین دو در سفری که به ایران داشته است (در زمان ناصرالدین شاه) می گوید: سرزمین ایران انباشته از معادن است. این ثروتی است وصف ناپذیر که اکنون در خواب است، اما هر آن ممکن است بیدار شود. نفت، آلومینیوم سفید و خالص و معادن ذغالسنگ در ایران بسیار فراوان است و ذخایر آنها بسیار زیاد. در تبریز، قزوین، تهران، کرمانشاه، اصفهان، کرمان بهره برداری از معادن ذغالسنگ آغاز شده است. (همان: ۱۴۸)

کما اینکه در عصر حاضر شاهد فعالیتهای معدن و معدنکاری در استان کرمان و خاصه معادن زغال سنگ در شهرستان زرند و منطقه معدنی پابدانا هستیم.

ولی در پاره ای از نقاط کشور بر اساس موقعیت جغرافیایی و ژئوتکنیکی نیز معادنی اکتشاف می شوند و از نظر اقتصادی مقرون به صرفه می باشد که یکی از این معادن معدن زغال سنگ پابدانا می باشد، که با توجه به عیار و تناژ بالای این معدن سال هاست که این معدن فعال و قابل استخراج می باشد و هزاران نفر افراد متخصص و غیر متخصص را در خود مشغول به کار نموده است. بر همین اساس محقق بنا به اهمیت موضوع سعی بر تاثیر ی که این معدن بر زندگی معدنچیان منطقه داشته است، آنرا مورد مطالعه قرار داده است. عمده مشکلات معدنچیان مسایل اقتصادی است که با توجه به انسان شناسی اقتصادی این مساله قابل تامل است.

از نظر اقتصادی و اجتماعی، تخصیص منابع معدنی باید طوری صورت گیرد که مردم يك جامعه بتوانند تا حد امکان از رفاه اجتماعی بالایی برخوردار شوند. (اورعی، ۱۳۷۷: ۵۶)

در منطقه معدنی زغال سنگ پابدانا، رفاه زندگی کارگران معدن چي تنها در چاره اندیشی برای مشکلات اقتصادی و معیشتی خلاصه می شود. (به عقیده معدنچیان)

این تحقیق در پنج فصل خلاصه شده است که محقق در فصل اول به کلیات موضوع نظیر بیان مسئله، سوالات تحقیق، اهداف تحقیق، اهمیت و ضرورت تحقیق، در فصل دوم به ادبیات پژوهش، چارچوب نظری، نظریه های مرتبط با تحقیق و غیره پرداخته است و نیز در فصل سوم به روش تحقیق و جامعه مورد مطالعه پرداخته و در فصل چهارم به داده ها و یافته های تحقیق و نهایتاً در فصل پنجم به نتیجه گیری موضوع و ضوابط و منابع و ماخذ و چکیده انگلیسی پرداخته است.

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱) بیان مسئله :

آنچه که تمدن های بشری را به پایداری کشانده است همان جوهره ای است که بن مایه آن آثار مادی محسوب می شود و از این منظر هر که در دایره آثار بشری قرار گرفته ، جلوه هایی از فرهنگ است . نظیر قومیت ، دین ، طبقات اجتماعی و فرهنگی و ... که قابل تفکیک و معرفی اند.

یکی از پدیده های مهم اجتماعی که با مراحل و زندگی انسان نزدیکی دارد موضوع اشتغال و فرهنگ جامعه روستایی و مردم آن روستا است که از تاثیر معدن و توسعه و رشد و یا عدم توسعه و رکود مورد مطالعه قرار می گیرد.

منطقه معدنی زغال سنگ پابدانا از توابع شهرستان زرنند واقع در هفتاد و پنج کیلومتری استان کرمان در شرق ایران واقع شده است. در این تحقیق سعی بر آن است که نگاهی به سبک زندگی و وضعیت معیشتی کارگران این معدن انداخته و با بررسی تغییرات طی چند سال اخیر منطقه به کدامین سوی می رود بسمت تهدید و ویرانی یا پیشرفت و توسعه .

از منظر کارگران جوان ، این منطقه با این که یکی از قطب های اقتصادی کشور محسوب می شود اما نسبت به سی سال قبل (دهه های ۵۰ و ۶۰) پیشرفت چشمگیری نداشته و با توجه به خصوصی سازی معادن در حال حاضر در وضعیت مطلوبی نیست.

اگر چه وجود برخی عناصر توسعه نظیر احداث راه و جاده ، تسهیلات رفاهی و .... پدید آمده اما در شیوه زندگی آنان تغییر چندانی که رو به بهبودی باشد حاصل نشده است.

۲-۱) اهداف تحقیق :

هدف کلی تحقیق بررسی مردم شناختی حوزه زرنند با محوریت معدن (معدن زغال سنگ پابدانا) که باعث توسعه و یا عدم توسعه مردم روستا شده است و بر سبک زندگی و شیوه معیشت معدنچیان تاثیر گذاشته است .

تحقیق حاضر بر این نکته تاکید دارد که با تغییرات در محیط زندگی انسان نمی توان رفتار و درک آن ها از پیرامونشان را پیشاپیش شناخته و درک کرد ، چرا که این انسان ها هستند که محیط اجتماعی خود را خلق کرده و آن طور که می خواهند تفسیر می نمایند.

از این رو ، تغییر در سبک زندگی و نظام معیشتی يك جامعه با هر گونه پیش فرضی بیان گر آن نیست که ذهنیت و درک مردم آن جامعه در فرایند این تغییرات در نظر گرفته شده یا درک شده است ، همچنین بیانگر آن نیست که پیامدهای تغییرات مذکور همواره آن طور که مد نظر برنامه ریزان توسعه است ، پیش رفته است .

۱-۲-۱) اهداف جزئی :

- بررسی و تاثیر معدن ذغال سنگ پابدانا بر وضعیت فرهنگی معدنچیان .
- بررسی و تاثیر معدن ذغال سنگ پابدانا بر وضعیت اجتماعی معدنچیان .
- بررسی و تاثیر معدن ذغال سنگ بر وضعیت اقتصادی معدنچیان .

۱-۳) اهمیت و ضرورت تحقیق:

معدن بی تردید یکی از منابع مادر و بسیار مهم هر کشوری به شمار می آید. هر چند ممکن است که سهم معادن در تولید ناخالص ملی به ظاهر اندک باشد ، اما رونق آن در افزایش میزان تولید منابع دیگر تاثیر فراوان دارد و بسیاری از این منابع بدان وابسته اند . به همین جهت توجه خاص به معادن، تاثیری قابل ملاحظه بر وضعیت اقتصادی کشورها می گذارد. خصوصاً در جامعه مورد مطالعه پژوهشگر که منطقه ای معدنی محسوب می شود و بیش از نیمی از ساکنان منطقه از این طریق ارتزاق می کنند توجه به این مساله مهم و ضروری می باشد.

۱-۴) سوالات تحقیق :

- ۱- آیا معدن زغال سنگ پابدانا باعث توسعه در سبک زندگی معدنچیان منطقه است؟
- ۲- آیا معدن زغال سنگ پابدانا باعث عدم پیشرفت زندگی معدنچیان منطقه شده است؟
- ۳- آیا معدن زغال سنگ پابدانا بر ارتقای سطح فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی زندگی معدنچیان تاثیر گذار بوده است ؟
- ۴- آیا معدن ذغال سنگ پابدانا بر وضعیت معیشتی معدنچیان تاثیر گذار بوده است ؟
- ۵ - آیا با آینده در پیش رو معادن بسوی تهدید میروند یا توسعه؟

۱-۵) روش تحقیق :

هدف مردم‌شناسی مشاهده جوامع برای شناخت «واقع‌های اجتماعی» ست، که به ثبت و ضبط این واقع‌ها پرداخته و آمارهای مربوط را تدوین و برقرار می‌سازد و به انتشار اسناد و مدارک معتبر می‌پردازد.

در این تحقیق با توجه به موضوع مورد تحقیق که بررسی مردم‌شناختی زرندها با محوریت معدن و همچنین تاثیر معدن زغال سنگ پابدانا بر زندگی معدنچیان ، برای جمع آوری داده ها حضور محقق در میدان تحقیق ضروری است و بر اساس ژرفانگری و میدانی که بصورت مشاهده مستقیم و مصاحبه و برای تکمیل تحقیق نیز از اسناد و کتابخانه استفاده شده است.

بر همین اساس ، در این تحقیق سعی شده با استفاده از روش مردم‌نگاری که یکی از روشهای عمده تحقیق کیفی است، با ورود جامعه تحت مطالعه به بررسی و بازنمایی درک و تفسیر معدن چیان از پیامدهای تغییرات به گونه ای مثبت یا منفی با وجود معادن زغال سنگ بر شیوه و سبک زندگی آنان پرداخته شود.

در این پژوهش از تکنیک‌های مشاهده توأم با مشارکت و مصاحبه به همراه ضبط و ثبت استفاده شده است.

در انجام هر پژوهش نه تنها باید از چندین روش در گردآوری داده‌ها استفاده کرد، بلکه باید از هر روش به درستی و با شناخت کامل بهره‌گیری کرد. (ساروخانی: ۱۷۲، ۱۳۸۲) چنانچه در تحقیق حاضر علاوه بر روشهای فوق، در تحلیل داده‌ها از روش گراندد تئوری نیز استفاده شده است.

گراندد تئوری^۱ یا نظریه زمینه‌ای به عنوان یک روش شناسی برجسته در میان پژوهشهای کیفی است.

روش پژوهشی استقرایی و اکتشافی که پژوهشگر در آن بجای آزمودن تئوریهای موجود، به تدوین تئوری می‌پردازد. این تئوری به شکل منظم و بر اساس داده‌های واقعی شکل می‌گیرد. برای موقعیتی مناسب است که دانش ما در مورد آن محدود است و تئوری قابل اعتنا برای آن موجود نیست که بتوان بر اساس آن فرضیه‌ای برای آزمون تدوین کرد. گراندد تئوری در طول تحقیق رشد می‌کند و از رهگذر تعامل مستمر بین گردآوری و تحلیل داده‌ها حاصل می‌شود. (منصوریان، ۱۳۸۶)

۱-۶) ابزار تحقیق:

ابزار مورد استفاده در این تحقیق، دستگاه ضبط صوت و دوربین عکاسی جهت عکسبرداری از مناظر مرتبط با مکان تحقیق، بوده است.

۱-۷) مکان و زمان تحقیق:

تحقیق حاضر حاصل پژوهشی است که در شهر زرنند-کرمان و در میان معدنچیان معدن زغال سنگ پابدانا از توابع این شهرستان، از سال ۸۸ آغاز و تا سال ۹۰ ادامه پیدا کرده است.

۱-۸) پیشینه تحقیق:

یک پژوهشگر موفق کسی است که سعی می‌کند دستاورد‌های پژوهشگران قبلی را در موضوع مورد تحقیق خود مورد کنکاش قرار دهد تا میزان دستیابی آنان را در مسئله مورد تحقیق مورد بررسی قرار دهد. او در این راه می‌تواند از منابعی همچون تحقیقات قبلی صورت گرفته، پایان‌نامه‌ها، سایت‌های اینترنتی، کتب و مجلات تخصصی استفاده نماید.

هر مطالعه لزوماً باید از حاصل کار دیگران سود جوید و خود نیز در جهت تداوم آن پیش رود معنای این نکته این است که هیچ تحقیقی نباید تکرار ناشی از جهل و بی‌خبری تحقیقات

---

^۱ Ground Theory

دیگران باشد و شبکه پیوسته تحقیقات موجبات ارتقاء دانش را فراهم سازد. (ساروخانی، ۱۳۸۷: ۱۰۶)

در مورد سبک زندگی تحقیقات زیادی در ایران و جهان انجام شده است اما در مورد سبک زندگی کارگران معدن زغال سنگ تاکنون در ایران تحقیقی انجام نشده است. با توجه بررسیهای انجام شده مشابه پژوهش انجام شده چه در تحقیقات داخل چه خارج موردی یافت نشد، اما راجع به سبک زندگی تحقیقاتی توسط دانشجویان و پژوهشگران انجام شده است.

• تحقیقات داخلی:

✓ پایان نامه با موضوع: بررسی عوامل موثر بر تغییرات سبک زندگی (مطالعه موردی روستای شیردار کلا در شهرستان بابل)

محقق: آناهیتا تیموری، استاد راهنما: سید احمد فیروز آبادی سال: ۱۳۹۰

در این پژوهش نگارنده با استفاده از نظریه بوردیو در بررسی سبک زندگی و نظریه اینگلهارت در تحلیل جایگزینی نسلی، به بررسی عوامل موثر بر تغییر سبک زندگی افراد در روستای شیردار کلا در شهرستان بابل پرداخته است. نگارنده با استفاده از روش های مختلف تحقیق کمی و کیفی از قبیل مصاحبه گروهی و انفرادی، مشاهده، پرسشنامه و عکس، تعداد ۲۹۸ نفر از سه نسل ساکن در روستا را از طریق نمونه گیری تصادفی انتخاب نموده و به این نتیجه رسیده است که بین سرمایه اقتصادی و متغیر های اوقات فراغت، تغذیه، بهداشت، روابط خویشاوندی و مصرف مادی رابطه معناداری وجود ندارد و متغیر سرمایه اقتصادی تأثیر چندانی بر تغییر سبک زندگی روستاییان نداشته است. دیگر نتایج حاصل از تحقیق نیز نشان می دهد که بین سرمایه فرهنگی و جایگزینی نسلی با متغیر های اوقات فراغت، پوشاک، تغذیه و مصرف مادی رابطه معناداری وجود دارد و این دو متغیر تأثیر زیادی بر تغییر سبک زندگی روستاییان دارد. مشاهدات و یافته های کیفی نیز نشان داده است جوانان روستا به دلیل میزان مطالعه بیشتر و همچنین برخورداری از سطح سواد بالاتر، بیشترین میزان تغییرات در سبک زندگی را داشته اند و سبک زندگی آنها نسبت به دیگر افراد ساکن در روستا مدرن تر شده است.

در تحقیق حاضر پژوهشگر به عکس نتیجه بالا رسیده است. در منطقه معدنی پابدانا بین سرمایه اقتصادی و سایر جنبه های دیگر رابطه معناداری وجود دارد و همه مسایل حول جنبه کارکرد اقتصادی می چرخند. این جنبه بر زندگی معدنچیان منطقه تأثیر زیادی داشته است.

✓ پایان نامه با موضوع: بررسی تغییرات سبک زندگی در جامعه روستایی (مطالعه موردی روستای آهنگر محله از توابع گرگان)

محقق: سکینه بیگم حسینی رودکی، استاد راهنما: مصطفی ازکیا، سال: ۱۳۸۷

تحقیق حاضر به "بررسی تغییرات سبک زندگی در جامعه روستایی" می پردازند. برای تبیین نظری تغییرات سبک زندگی در این دوره های زمانی نیز، از دیدگاه های نظری بوردیو و اینگلهارت، استفاده شده است. مفاهیم، "سرمایه اقتصادی"، "سرمایه فرهنگی" و "جایگزینی نسلی" به عنوان متغیر های مستقل در ارتباط با تغییرات سبک زندگی مورد بررسی

قرار گرفتند. این مفاهیم از تئوری های بوردیو و اینگلهارت گرفته شده است. این بررسی که مدت یک سال و نیم به طول انجامیده است با همه محدودیت ها و تعمیم ناپذیری به جامعه روستایی کل کشور، نشان می دهد که، در جامعه روستایی شاهد وقوع تغییراتی هستیم که در آینده بر سرعت و شدت آن افزوده خواهد شد. یافته ها نشان می دهد در روستای آهنگر محله، افراد متعلق به نسل های مختلف به دلیل تفاوت زمینه و جایگاه اجتماعی شان در جامعه، ساختمان های ذهنی متفاوتی دارند که بر ذائقه و عملکرد آنها تأثیر می گذارد. مولفه های سبک زندگی در میان نسل سوم متفاوت از نسل های اول و دوم ساکن در روستاست. اما این تفاوت به معنای شکاف نسلی در روستا نیست؛ بلکه نسل های اول و دوم به نوعی با نسل سوم در بکارگیری سبک زندگی نوین همراه و در مواردی خود متأثر از آن شده اند. در مجموع می توان گفت متغیر نسل نقش مهمی در تغییرات ایجاد شده در سبک زندگی روستایی دارد.

در پژوهش حاضر محقق به این نتیجه می رسد که شکاف بین نسلها تنها سبب تغییر خواسته ها در بین معدنچیان است و نسبت به گذشته در منطقه تغییر چندانی که رو به پیشرفت باشد حاصل نشده است.

✓ پایان نامه با موضوع: بررسی روند گسترش و توسعه باغات پسته و تأثیر آن بر سبک زندگی (در مجموعه روستاهای خلیل آباد شهرستان سیرجان)، محقق: شایما صفا، استاد راهنما: مصطفی ازکیا، زمستان ۱۳۸۸

این پژوهش سعی نموده است تا ابتدا به بررسی واژه سبک زندگی و شاخص های آن بپردازد و بعد با روش کمی و کیفی تأثیر گسترش باغات پسته را بر سبک زندگی افراد در روستای خلیل آباد از توابع شهرستان سیرجان را بررسی کند. هدف کلی تحقیق بررسی رابطه گسترش باغات پسته و سبک زندگی افراد در روستای خلیل آباد بوده است. در این پژوهش از نظریه های جامعه شناسان بخصوص گیدنز و بوردیو در بررسی سبک زندگی و از نظریات اینگلهارت و دیگر جامعه شناسان در تحلیل جایگزینی نسلی استفاده شده است. یافته های تحقیق نشان می دهد که طبق نظریه تمایز بوردیو نقش سرمایه اقتصادی که فرض اصلی این پژوهش است با سبک زندگی رابطه معنی دار دارد. اما بیشترین تأثیر مربوط به سن و سرمایه فرهنگی می باشد. چرا که همانطور که بوردیو در نظریه خود بیان می کند تعیین در تغییرات سبک زندگی با طبقه اقتصادی نیست. در واقع این نسل است که اثر خود را نشان می دهد. چرا که در روستاهای خلیل آباد افراد متعلق به نسل های مختلف به دلیل تفاوت زمینه و پایگاه های اجتماعی شان در جامعه ساختمان ذهنی متفاوتی دارند که بر ذائقه و عملکرد آن ها تأثیر می گذارد. به طور کلی می توان گفت متغیر نسل نقش مهمی در تغییرات ایجاد شده در سبک روستایی دارد. همچنین در پژوهش های داخلی کارهای آقای چاوشیان و فاضلی در زمینه سبک زندگی و عوامل موثر بر آن بررسی و مرور شده است.

● تحقیقات خارجی:

کارهای پیر بوردیو در زمینه سبک زندگی گواهی بر این مدعاست، خصوصاً کتاب تمایز.

فصل دوم

ادبیات پژوهش

۱-۲) مبانی نظری: تعریف مفاهیم

۱-۱-۲) معدن^۱

یا کانسار کانی به جای انباشت طبیعی فلز یا سنگ‌های گوناگون که ارزش اقتصادی داشته باشد می‌گویند. معادن به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند:

✓ معادن سطحی

✓ معادن زیرزمینی

هر کدام از دسته‌های بالا دارای زیر مجموعه‌های مختلفی هستند که با توجه به نوع ماده معدنی و شکل کانسار دسته‌بندی می‌شوند. یک نوع از دسته‌بندی معادن شامل نوع ماده معدنی می‌شود که به دو دسته ی زغالی و غیر زغالی تقسیم می‌شود. هر چند این دانش یکی از دشوارترین دانش‌ها به لحاظ کاربرد است، اما به علت ارتباط نزدیک با طبیعت و در عین حال بهره‌گیری از فنون مهندسی از جذابترین علوم می‌باشد. استخراج معادن با توجه به فاکتورهای بسیاری نظیر شرایط اقتصادی و فنی و قابلیت دسترسی به کانسار و... به دو صورت کلی روباز و زیر زمینی انجام می‌گیرد

۲-۱-۲) زغال سنگ^۱

در زمانهای گذشته، درختان و گیاهان نابود شده و به اعماق مردابها فرو رفتند. به مرور زمان آنها لایه‌هایی از یک ماده اسفنجی به نام تورب (زغال سنگ نارس) را تشکیل دادند. این تورب به مدت صدها سال با ماسه، رس و سایر مواد معدنی پوشیده گردید، که نتیجه آن بوجود آمدن نوعی سنگ بنام سنگ رسوبی بود. با گذشت زمان، سنگهای بیشتری رویهم انباشته شده و در نتیجه وزن بیشتری را روی لایه‌های زیرین وارد کردند. بدین طریق تورب تحت فشار زیادی قرار گرفته و فشرده‌تر شد تا اینکه آب از آن خارج و سرانجام بعد از میلیونها سال به زغال سنگ، نفت و گاز طبیعی تبدیل گردید.

زغال سنگ ماده‌ای سخت و سیاه‌رنگ است. زغال سنگ از کربن، نیدروژن، اکسیژن، نیتروژن و مقادیر متغیری سولفور تشکیل شده است. سه نوع اصلی زغال سنگ عبارتند از: آنتراسیت (زغال سنگ خشک خالص)، بیتومین (قیر) و لیگنیت (زغال قهوه‌ای رنگ).

---

^۱ mine

^۱ coal

سخت ترین نوع زغال سنگ، آنتراسیت است که دارای کربن بیشتری بوده و در نتیجه دارای انرژی زیادی است. لیگنیت نرم و مقدار کربن آن کم بوده اما مقدار ئیدروژن و اکسیژن آن زیاد است. خواص بیتومین بین آنتراسیت و لیگنیت قرار دارد. امروزه هنوز می توان تورب را در کشورهای زیادی یافته و از آن بعنوان منشاء انرژی استفاده نمود. چینی ها اولین انسانهایی بودند که از زغال سنگ استفاده کردند. معدن زغال سنگ فوشان در شمال شرقی کشور چین قدمتی در حدود سیصد سال دارد. چینی ها معتقد بودند که زغال، سنگی است که می تواند بسوزد. (امروزه کشور چین باطله های زغال سنگ را خریداری می کند و جهت سوخت و گرمایش استفاده میکند). زغال سنگ در بیشتر از ۴۸ ایالت آمریکا و در سایر نقاط جهان یافت می شود. (اورعی، ۱۳۷۷: ۷۰)

۲-۱-۳ توسعه^۱

”توسعه“ در لغت به معنای رشد تدریجی در جهت پیشرفته تر شدن، قدرتمندتر شدن و حتی بزرگتر شدن است (فرهنگ لغات آکسفورد، ۲۰۰۱).

بروکفلید در تعریف توسعه می گوید: توسعه را باید برحسب پیشرفت به سوی اهداف رفاهی نظیر کاهش فقر، بیکاری و نابرابری تعریف کنیم.

به طور کلی توسعه جریانی است که در خود تجدید سازمان و سمت گیری متفاوت کل نظام اقتصادی-اجتماعی را به همراه دارد. توسعه علاوه بر اینکه بهبود میزان تولید و درآمد را دربردارد، شامل دگرگونی های اساسی در ساخت های نهادی، اجتماعی و همچنین ایستارها و دیدگاه های عمومی مردم است. توسعه در بسیاری از موارد، حتی عادات و رسوم و عقاید مردم را نیز دربرمی گیرد.

آقای مصطفی ازکیا در نتیجه گیری خود از بحث توسعه، توسعه را به معنای کاهش فقر، بیکاری، نابرابری، صنعتی شدن بیشتر، ارتباطات بهتر و ایجاد نظام اجتماعی مبتنی بر عدالت و افزایش مشارکت مردم در امور جاری تعریف می کند.

---

^۱ improvement